

İŞİN UZMANINDAN SINAVLAR İÇİN TÜYOLAR 8.SINIF LGS TÜRKÇE

LGS İÇİN TÜYOLAR 1

LGS'de TÜRKÇE NASIL OLUR ? NE YAPMALIYIM?

Önceki yazımda da bahsettiğim çalışan için zor bir sınav olmayacağını ancak belirli bir oranda zorlayıcı soru olacağını düşünüyorum.

Türkçe soruları nasıl gelebilir ? Nelere dikkat etmeliyim?

Paragraf

Alıştığımız paragraf sorularından uzun paragraflar geleceği muhtemeldir.Bizim öğrenciler uzun paragraftan yakını durur, ancak anlaşılması en kolay olanı da uzun paragraflardır. Anlam uzadıkça ipucu çoğalır ve paragrafı anlamak daha kolaylaşır. Kısa paragraflarda ipuçları azdır. Size tavsiyem paragrafları okurken okuma hızınız iyi olsun, kişiye göre değişir ama ne kadar hızlı okursanız algınız o kadar yüksek olur.

Siz şunu bir düşünün 60 km hızla giden bir şoför mü 120 km hızla giden bir şoför mü daha dikkatlidir? (Bence 120 km ile)

LGS İÇİN TÜYOLAR 2

Paragraf soruları çözerken özellikle olumsuz soru köklerinde size göre çok önemli yerlerin altını çizin veya daire içine alın.Size göre önemli dedim bana göre önemli yerler yüklemelerin arasında veya özellik bildiren sözcükler (**sıfat,zarf vs**) arasında yer alır.

Paragraf çözerken asıl anlatılmak istenen durumları iyi analiz edin metnin dışına çıkıp kendi yorumlarınıza fazla girmeyin.

Numaralandırılmış yerlerde numaraların nereyi kapsadığını iyi tespit edin yoksa soru kolay da olsa yanılma durumunuz vardır.

Hem akışı bozan hem de iki paragrafa ayırmada konuyu yani içeriği iyi tespit edersen bu konularındaki farklılaşmayı da hemen sezer ve doğru cevaba ulaşırsınız.

Tanık göstermeyle örnekleme iyi ayırt edin çünkü öğrencilerin en çok karıştırdığı yerdir. Tanık gösterme kopya yapıştır bilirken örnekleme bunu bilmez.(**Tanık gösterme bilgisayar öğretmenidir.**) Tanık göstermede kişinin ismi yanında sözü de kopyalanıp yapıştırılır.

LGS İÇİN TÜYOLAR 3

Paragraf sorularından anlatım teknikleri ve düğünceyi geliğtirme yöntemlerine dikkat edin. Soru kökünde anlatım biçimi diyorsa düğünceyi geliğtirme yöntemlerini; düğünceyi geliğtirme yöntemleri diyorsa anlatım biçimlerini eleyin.

Ağır basmaktadır sorularında en fazla özelliğe sahip olan hangisi ise onu seçin.

10 tane gördüğümüz Geyleyin aktarıldığı 3 tane yüklemelerin yani olayların verildiğı yerde sizce hangisi ağır basar?

Tabii ki betimleme olacaktır, tam tersi olsaydı öyküleme olurdu.

Anlatım biçimlerine benim gibi yaklağabilirsiniz.

Açıklama bir **öğretmendir** ve nesnel bilgilere vererek bir Geyleyin öğretir.

Tartığma bir **ergendir** ve verilen düğünceye bağ kaldırma vardır.

Betimleme benim gibi **özçekimcidir**, gördüğü her Geyleyin yani özelliğı yazıya döker. Öyküleme bizim **öykücü dedemizdir** ve bize olayları hiç sıra atlamadan yer ve zaman unsurlarıyla verir.

LGS İÇİN TÜYOLAR 4

Cümlede anlam sorularında size verilen cümlelerden anahtar kelimeler çıkarırsanız cevaba giden kapının anahtarını kolay açarsınız.

Cümlede anlamda meğhur olan gerekçenin anahtarının Çünkü olduğunu unutmayın! Sizden istenilen yerde ya çünkü olmalı ya da o yer çünkü alabilme özelliğıne sahip olmalıdır. Bir de gerekçe demek açıklama demektir ve neden sonuç cümlelerinde bunlar vardır.

Anlam iliğkisi bakımından farklıdır denen sorularda genelde amaç,koğul,neden sonuç iliğkisi istenir.

İçerik **ne** anlatıyor, üslup **nasıl** anlatıyor sorusuna cevap verir. (**Bu sene beklediğim bir soru tipi**)

Bir düğünceyi var ve bunu gerçekleğtirmeye daha vaktimiz varsa plan(tasarı) eğer hayallerimiz suya düğmüğse buna gerçekleğmemiğ beklenti (**yani bunu geri getiremezsiniz**)

Yazın tatile çıkmayı düğünüyorum.

Yazın tatile çıkmayı düğünüyordum.

LGS İÇİN TÜYOLAR 5

Bu sene çıkmasını düşündüğüm soru tiplerinden biri de cümlelerden paragraf oluşturma hangi cümle sonda ikinci veya baştan ikinci tarzında sorular.

Kanısama duruma alışma, **hayıflanma** pişmanlığın bir değışik modeli, **duruluk** gereksiz sözcüklerden arındırma, **öykünme** taklit, **özlülük** az sözle çok şey anlatma vs.

Burada sakın duruluk ile sadeliğı karıştırmayın.

Öğrencilerin %90'ı bunu karıştıır. Sadelik yazının süsten uzak olmasıdır, burada gereksiz olan bir şey atılmaz.

Ad aktarması, dolaylama gibi kavramlara bakmanızı isterim belki bu tür sorular da çıkar.

Dolaylama ile doğrudan anlatımı karıştırmayın!

Dolaylama sözcüklerle alakalı iken doğrudan anlatım cümlenin tamamıyla alakalıdır.

Kara elmas bu sene iyi kazandırdı.(**dolaylama**)

Babam yarın okula geleceğini söyledi. (**dolaylı anlatım**)

Bu arada dolaylı anlatımla doğrudan anlatım arasındaki fark biri birinci el telefondur, diğeri ikinci el telefondur.

Yani doğrudan anlatım hiçbir aracı olmadan ilk elden anlatımdır, yani orijinaldir.

Dolaylı anlatımsa ikinci kişiye geçmiştir, o anlatır.

Babam yarın okula geleceğim, dedi.(**Birinci el telefon**)

Babam yarın okula geleceğini söyledi.(**Telefonu bana sattı ve ikinci el oldu**)

Nicel sayılabilen ölçülebilen artıp azalan, nitel ise tam tersidir. Nice(l) yıllara derken yılların sayılabilen koduna ulaşırsınız. (**Akılda kalması için ben bunu yaparım.**)

Bir sözcüğün olumsuzunu onun zıt anlaması değil olumsuz anlamıdır,bunu unutmayın!

Gelmek gitmek (**zıt**)

Almak almamak (**olumsuz**)

LGS İÇİN TÜYOLAR 6

Fiilimsi konusunda dikkat etmeniz gereken en önemli yer çekimli fiille fiilimsiyi ayırt etmek olmalıdır. (**Sınavda ters köşe yapabilecek bir durumdur.**) Bu ikisi arasında ayırım yaparken çekimli fiillerin gerçek fiil olduğunu kip ve şahıs eki aldığını diğerlerinin de fiil özelliğini kaybettiğini unutmayın!Bir sözcüğün isim, zarf, sıfat olması durumunda fiilimsi özelliği kazanabileceğini asla ve asla unutmayınız! (**Burada önemli olan öncelikle sözcük türünü belirlemektir.**)

Fiilimsiler eklerden dolayı en çok karışan sıfat fiille çekimli fiildir. Eğer sizden istenen ek nasıl sorusuna cevap veriyorsa oradaki sıfat fiildir, aksi takdirde çekimli fiille karşılaşabilirsiniz.

Çok çile çekmiş bir insanın oğluyum.(**Nasıl insan?**) Sıfat fiil

Çok çile çekmiş benim babam yıllardı.(**Nasıl sorulamıyor ekin olduğu yere**) Çekimli fiil

Sıfat fiilin iki görevini unutmayın! (**Sıfat tamlaması ve adlaşmış sıfat fiil**)

Ağlayan insan (**sıfat tamlaması**)

Ağlayanlar (**adlaşmış sıfat**)

Zarf fiil eylemi durum (**nasıl?**) zaman (**ne zaman**) yönünden etkiler

Fiilimsilerin de fiiller gibi olumsuzluk eki alabildiği unutmayın, alamıyorsa fiilimsi özelliğini de kaybetmiş demektir.

Annem bize **dolma yapmayı** öğretti.

Dolmama alamıyor yapmamayı alıyor.(**Birincisi fiilimsi değil ikincisi fiilimsi**)

Fiilimsilerinde yüklem olabileceğini unutmayın!

Ahmet, bu sınıfta beni en iyi anlayandı.

LGS İÇİN TÜYOLAR 7

Çi yapanın belli olduğu çatılara etken belli olmadığı çatılara edilgen; nesnesi olan veya alabilme özelliği olan çatıya **geçiçli**, tam tersine **geçiçsiz** çatı dendiğini unutmamak gerekir.

Etken çatının Çifresi "**kendi**"

Buraya geldik.(**kendimiz**)

Edilgen çatının Çifresi "**birileri tarafından**"

Bu ev yeni boyandı. (**birileri tarafından boyandı**)

Geçiçli hayali olarak "**onu**" sözcüğü hayali alabilirken **geçiçsiz** bunu alamaz. Bu yine bana baktı. (**onu** baktı)

Bu konuyu o da kabul etti. (**onu** kabul etti)

Ona değil **onu** sözcüğüdür,sakın bunu karıştırmayın!

Geçişiz çatının kesinlikle nesne alabilme özelliği yoktur. (**Geçişli olduğu halde nesne kullanılmıştır sorularında mutlaka geçişsizleri eleyin.**)

Edilgenlik eki de dönüşlülük eki de "**l,n**"dir. Ğ birileri tarafından yapılıyor ve bu eki aldıysa bu edilgenlik eki, işi kendi yapıyor ve bu eki almıGsa bu dönüşlülük ekidir.Bu ekler yapım ekidir bunu da asla unutmayın!

Kır(**mak**) ıl (**mak**) deĞim var yapım eki.

Adam bu davranıĞıma çok alındı.(**dönüşlü**)

Eve birçok erzak alındı. (**edilgen**)

Dönüşlüde de "**kendi**"Ğifresi kullanıldığı için dönüşlü etkenin bir koludur.

Önemli bir ipucu : eğer bu yapım ekleri yoksa bu cümle kesinlikle etkendir.

geldim, arıyorum, memnun oldular, bekledik (aradığımız yapım eki var mı?) Yok, o zaman bunlar etkendir.

Son olarak isim cümlelerinde kesinlikle çatı aranmaz, çünkü konun adı fiilde çatıdır. Bu

kalemlerin sınıf arkadaşımındı. (**Aranmaz**)

Bu kalemlerin hepsine göz kulak oluyor (**Aranır**)

Özne-**yüklem**, nesne-**yüklem ilişkine** ulaşmak için ve fiil cümlesine ulaşmak için **yükleme** bakılır.Bu üçünde ortak olan nedir? **Yüklem**dir.Uyanık olan ne yapar, çatı konusunda yüklemelerden gider.

LGS İÇİN TÜYOLAR 8

Cümlelerin öğelerinde en temel öğelerin **yüklem** ve **özne** olduğunu, bunlar bulunmadan diğer öğelere geçilmeyeceğini sakın unutmayın!

(**Özne bulunmadan diğer öğelere geçilmesi halinde nesne ile özne karışma ihtimali vardır.**)

Öznenin sorusu **ne,kim**; nesnenin sorusu **ne,neyi,kimi** dir. "**Ne**" ler karışabilir.

Söz öbeklerinin yani söz gruplarının cümlelerin öğelerinde parçalanamayacağını asla unutma! Söz

öbekleri : Birden fazla sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşan söz topluluğudur.

İsim tamlamaları, sıfat tamlamaları, fiilimsi grupları, ikilemeler,deyimler,bazı fiilimsi grupları vb.sözcükler birden fazla sözcükten oluşur ve hangi öge olursa olsun asla parçalanmaz.

Ne,kim veya **neler,kimler**: Öznenin soruları

Özne bulunduktan sonra **ne,neyi,kimi** soruları nesnenin soruları (**ne** belirtisiz,**neyi kimi** belirtili nesne)

İsmin **e,de,den** halini alan ve bunlarla soru sorulan öge yer tamlayıcısının soruları(dolaylı tümleç) Geriye kalan sorular da zarf tümlecinin sorularıdır.

Vurgu isim cümlelerinde ve yüklemi bağta olan devrik cümlelerde yüklemün üzerindedir.

Vurgu fiil cümlelerinde yüklemden bir önceki ögededir.

Vurgu "de" bağlacı veya soru soran yani soru edatı "**mi,mi,mu,mü**" varsa bunlardan bir önceki ögededir.

LGS İÇİN TÜYOLAR 9

Cümle türleri soruları çözerken cümleyi önce tek yüklem, birden fazla yüklem olarak iki ayırın.

Tek yüklemli olanlar basit, birleşik; birden fazla yüklemli olanlar sıralı ve bağlıdır.

İçerisinde birleşik unsur olmayan tek yüklemler **basit** cümledir.

Fiilimsi, bağlaç olan ki, Çart eki, alıntı cümle olan cümleler **birleşik** cümledir. Birden fazla yüklemler olanlar da ya **sıralıdır** ya da **bağlıdır**.

Sıralının bağlıdan farkı virgül veya noktalı virgül kullanılması; bağlının sıralıdan farkı bağlaçların kullanılmasıdır.

Yargı ile yüklem arasındaki farkı iyi bilmemek gerekir. Yarım da olsa birleşik yapan unsurları yani yan cümle olan yerleri de kapsar.

Yüklem dendiğinde sadece yükleme bakılırken yargı dendiğinde yüklem artı birleşik yapan unsurlara bakılır.

Ali bugün okula geldi. (Bir yüklemi var birleşik yapan unsur yok) **Tek yargı**

Buraya gelen çocuklara bunu sordu. (Bir yüklemi bir de fiilimsi var) **Birden fazla yargılı**

Ali buraya geldi, buradan okula gittik. (iki yüklemi var) **Birden fazla yargılı**

Hem okuyorum hem de bir işte çalışıyorum (iki yüklemi var) **Birden fazla yargılı**

Demek ki **tek yargı** denince aklımıza basit cümleler geliyormuş.

Gerçek yüklem olduğu yere **temel cümle** birleşik yapan unsurların bulunduğu yere **yan cümle** veya **yan cümlecik** adı verilir.

Ne kadar fiilimsi varsa o kadar yan cümle vardır ifadesi de buradan gelir.

LGS İÇİN TÜYOLAR 10

“**Ki**”nin yazımına dikkat etmek gerekir.

Türkçede üç ki vardır : sıfat yapan, zamir yapan ve bağlaç olan.

Sıfat yapan bulmak için Çu sorulardan birini soru eğer bunlardan birine cevap verirse orada sıfat yapan “**ki**” vardır.(**hangi, neredeki yerine göre ne zamanki**)

Karşıdaki adam   hangi adam veya neredeki adam (**cevap var**)

Akşamki yemek   hangi yemek bura neredeki değil ne zamanki olacak(**cevap var**) **Peki**

bazen bunlardaki isim düğürüyor? Düğünce de sıfat yapan ki olur mu?

Hangi isim/ neredeki isim

Evet ona da sıfat yapan “ki” deriz ismi getirdiğimizde sorularımıza cevap veriyor.

Cebindeki bana verir misin? Cebindeki kalemler **hangi/ neredeki**

Akşamki bana onu hatırlattı. (**Bunu da siz yapın**)

Zamir yapan “**ki**”yi bulmak için **aitlik** anlamı aramalıyız. Bizimki

yine derse geç kalmış. (**Bizim öğrenci bize ait olan**)

Evin boyası arabanınkinden güzeldi. (**Arabanın boyası arabaya ait olan**) **Hem**

sıfat yapan hem de zamir yapan “ki” her zaman birleşik yazılır. Bu iki

durumun dışında kalanlar ise bağlaç olan “**ki**”dir.

Duydum ki bu çocukların hepsi kazanmak istiyormuş. Ben ki buraların en iyi öğretmeniyim.

(**Bunlar sıfatın sorularına cevap vermiyor, bunlarda aitlik anlamını da yok.**)

(O zaman helva yapmanın zamanı değil bunlar bağlaçtır.)

Bağlaç olan “**ki**” ise diğerlerinden farklı olarak genellikle ayrı yazılır.

Neeeeee? **BirleGik yazılanlar da var o zaman.**

Bundan sonra da **SİMBOHÇM**’ı alıp giderim, herkes ayrı yazılmamı istiyor.Hiçbir kuvvet beni sözcükten ayıramaz.**Sanki,İllaki,Mademki,Belki,Oysaki,Halbuki,Çünkü,Meğerki** biz birleGik yazılıyormuşuz,kodlama onu gösteriyor.**(Bunlar,kesinlikle birleGik yazılır,bunları !)**

Cümleden çıkarıldığında anlamda bozulma ya da daralma olmayan “**de,da**” bağlaç,bozulma ya da daralma olan “**de,da**” **ektir.**

*Bağlaç tamamen ayrı yazılır, **kesme iGareti** ve “**te,ta**” Gekli yoktur.

* Ek birleGik yazılır,gerektiğinde (**özel isimlerde**) **kesme iGaretiyle** ayrılır ve “**te,ta**” Gekline dönüşebilir.

Yozgat da geliGmekte olan iller arasındadır. (**bağlaç**)

Tokat’ta üç gün kalmayı düGünüyorum. (**Ek**)

On numara bir bilgidir. □

Eğer öncesinde bir anlam seziyorsanız adresiniz bağlaç olan “**de,da**” olsun!

KardeGi de gelmiG. (**Öncesi var mı?**) Kendi gelmiG kardeGi de gelmiG. Kitapları da oraya koyalım.**(Öncesi var mı?)** Defterleri koyduysa vardır.

“**mi,mi,mu,mü**” soru soruyorsa kendinden önceki ekten ayırmalısın, kendinden sonraki soru sorsun biraz da. Kendinden sonraki sözcükten ayrı, kendinden sonraki ekle birleGik yazılır.

Geliyor mu?
Sözcük

Geliyor **musun**?
ek

Not: Bunlar olumsuz ekiyse sözcüğe birleGik yazılır, bunu da asla unutmayınız !

Gelmiyor mu?

Anlamıyorum.

LGS İÇİN TÜYOLAR 11

Yönlerin yazımında yönler özel isimden önce gelirse **BÜYÜK**, özel isimden sonra gelirse **küçük** baGlar.

Güney Asya

Asya’nın **batısı**

***Ara yönler de kural ayındır, ancak ara yönler birleGik yazılır.**

Güneydoğu Asya

Asya’nın kuzeybatısı

* Yönler tek baGına kullanıldığında ise sadece yön bildiriyorsa **küçük**, medeniyet,topluluk vb. anlamlar bildiriyorsa **BÜYÜK** baGlar.

Ben yarın **batıya** doğru gideceğim. Bu konularda **Batı’nın** ilerisindeyiz.

Tarihlerin yazımında eğer sayı varsa **ay,gün** büyük baGlatılarak yazılır. 31

Mayıs 2018 **PerGembe** günü bu konuyu iGledik.

Biz **31 Mayıs’ta** bu konuları iGledik.

Biz **mayısta** bu konuları iğledik.(**Sayı yok**)

*** Yalnız **gün,ay,yıl** sözcüklerinin kendileri küçük bağılatılarak yazılır. 31
Mayıs 2018 Perşembe **günü**
2018 **yılı**

LGS İÇİN TÜYOLAR 12

Diğer yazım yanlışlarından çıkabilecekler :

1. Ses bilgisi kurallarına uymayan bir sözcük yazım yanlığıdır.
Gelmişdi (benzeşme yapılmamışsa yazım yanlığı yapılmıştır.)
Boyununda (düşme yoksa yazım yanlığı vardır.)
2. Kurum,kuruluş adlarına gelen çekim ekleri kesme iğaretiyle ayrılmaz. Türk Dil Kurumunun
3. Türkçede özel isimlere gelen yapım eki kesme iğaretiyle ayrılmaz hatta onlardan sonra gelen çekim ekleri de ayrılmaz.
Vanlı'lar **yanlığı** Vanlılar **doğru**
4. Kısaltmalara getirilen ekler kısaltmaya göre getirilir, "a" lı ses değil "e"li ses tercih edilir.
TDK'nın **yanlığı** TDK'nin **doğru**
5. Yalnız ve yanlığı sözcüklerinin yazımına dikkat edin! Eğer karıştıyorsanız orta heceye "ı" harfi getirin.
Yan ılız **yanlığı** yal ınız **doğru** Yal ınığı **yanlığı** yan ılığı **doğru**
(Birinin kökü yalın diğerinki yanıl olmalıdır.)
6. Ses düşmesi ve türemesi olan (etmek,olmak,kılmak vb.) yardımcı eylemle yapılan birleşik fiiller birleşik, olmayanlar ayrı yazılır.
Memnun oldum **ayrı** hissetmiş, kayboldu **birleşik**

Bağvurmak, öngörmek gibi kelimeler ise kalıplağı için birleşik yazılır.(Bunlarda ses olayı yoktur.)

7. Birleşik kelimelerde birleşik oluşturacak kelimelerden tamamı veya ikincisi gerçek anlamdan uzaklaşırsa bunlar birleşik yazılır, aksi halde ayrı yazılır.
Hanmeli (çiçek) **birleşik**, **atlıkarınca birleşik** beyaz peynir **ayrı** (anlam kaybı yok)
Köpek balığı **ayrı** (ikinci anlamını korumuğı)

8. İkillemeler ve ikilemeler oluşturulan pekiştirmeler ayrı, pekiştirmeler birleşik yazılır.

Sarı sarı güzel **mi** güzel **masmavi** **sapasağlam**

Çıtır düğmesindeki ikileme ise gerçek anlamdan uzaklağı için birleşik yazılmıştır.

LGS İÇİN TÜYOLAR 13

Soru iğareti, ünlem, nokta ve üç noktadan sonra cümle büyük bağlamalıdır.Yoksa durum farklı olabilir.

Hey(!) cüzdannını düğürdün (.) Hey (!) Cüzdannını düğürdün (.)

İki nokta ise durum biraz farklıdır. Cümle değeri taşıyan bir durum varsa **BÜYÜK**,örnek veriliyorsa özel isimler hariç **küçük** bağlatılmalıdır.

Tırnak içine alınan alıntılarda tırnak açıldıktan sonra **BÜYÜK** bağlanmalı, tırnak kapatılma- dan hangi noktalama iğareti varsa o getirilmeli ve tırnak kapandıktan sonra küçük olarak devam edilmelidir.

Eğer örneklerde sayı belirtilmiş ve tamamlanmışsa **NOKTA**, devam ediyorsa **ÜÇ NOKTA** gelmelidir.

BURASI ÇOK ÖNEMLİDİR.

Açıklama, örnek verme, alıntı yapmada noktalı virgül değil **iki nokta** kullanılır.

Açıklamada noktalı virgül olur dediğinizi duydum, bu yanlıştır iÇaret iki noktadır.

İçerisinde birden fazla sıralı cümle varsa, farklılaşma hissettirmeye çalışıyorsa, öznenin diğer öğelerle karışma durumu varsa noktalı virgül kullanılır.

Görüldüğü gibi açıklama ilgili görevi, alıntılardaki görevi iki noktaya yazdık.

At, ölür, meydan kalır; yiğit ölür, Şan kalır. (1)

Ahmet; Mehmet, Hasan, Hüseyin'i yanına çağırdı.(2)

Kız öğrencilerden Demet, Melike ; erkek öğrencilerden Salih, Menderes gelmişti.(3)

(Değişimi sezdimiz mi ? Kızlardan erkeklere geçti.

Virgülün eÇ görevli sözcüklerde, sıralı cümlelerde,tırnak içine alınmayan alıntılarda,ara söz veya ara cümlelerde kullanılabileceğini unutmayın! (**Soru gelebilir.**)

Saatle dakikanın arasına 02:35 **iki nokta** değil 02.35 **tek nokta** geldiğini unutmayın!

Saatle dakika yazılırken onlara gelen ekler eÇer çift sıfırla karışılışırsa onu görmezden gelir,bunu da unutmayalım ! 03.00'**da** değil 03.00'**te** olmalıdır.

LGS İÇİN TÜYOLAR 14

Bir varlığın özelliğinin başka bir varlığa aktarılmasına **teÇbih(benzetme)** denir.

Benzeyen, benzetilen, benzetme yönü, benzetme edatı gibi unsurları bulunur. İnsana ait bir özellik insanı dışındaki varlıklara aktarılmasına insanlaştırma pardon **kiÇileÇtirme (teÇhis)** denir.

Bir Çeyi olduğun az ya da çok gösterilmesine abartma(**mübalağa**) denir. Bir cümlede birbirine zıt durumların bulunmasına **tezat(zıtlık)** denir.

Buraya kadar bildiğimiz Çeyler ama öğrencilerin en fazla karıştırdığı yerlerden biri abartma ve benzetmedir, ona dikkat etmek gerekir. Bunun için basit düÇünerek sadece kavramın ne olduğuna odaklanmanız gerekir.

Aslan gibi adam derken sizce abartma mı, benzetme mi?

Abartma dediysen bunu karıştırdın demektir. Benzetmede de mecaz anlam olduğu için ger- çekten uzaklaşma vardır. Benzetme kavramının özelliğini basit olarak düÇündüğümüzde bir varlığın özelliği başka bir varlığa aktarıldığı için gerçekten uzaklaşmıştır.

Özellik aktarma vardır, abartma yoktur benzetmede.

Öyle bir ağılıyordu ki bütün dünya sular,seller içinde kaldı. (**Çok abarttım değil mi?**)

Artık benzetmelerin de gerçekten uzaklaştığı ancak abartma gibi keskin olmadığını anlamış- sınızdır.

Biraz da yazı türlerine bakalım.

Bir kiÇinin hayatı yani yaşam öyküsü başka biri aracılığıyla aktarılıyorsa buna **biyografi**, kendi ağzından anlatılıyorsa **otobiyografi** adı verilir.

Oto demek kendi demektir.

Ben bunları **halk otobüsü** ve **Ferrari** olarak değerlendiriyorum.

Her gün **halk otobüsündeki** teyzenin benim hayat hikayemi anlatmasına canım sıkılınca biraz paraya kıyıp **Ferrari** aldım ve kendi hayatımı kendi anlatmaya bağıladım. **Halk otobüsü** biyografi, **Ferrari** otobiyografidir. (**Benzetme nasıl?**)

Makale kanıtlama amacı **tağrıyan**, deneme kanıtlama amacı **tağrımayan** düşünce yazısıdır. İçinde **BEN** varsa bu denemedir. O zaman deneme makaleye göre öznel nitelik tağrı.

Anı da **günlük** de geçmişten izler tağırken aradaki fark günlüğün **günü gününe** yani tarih atılarak anıdan farklılaşmasıdır.

Anının göbek adı **hatıra**, günlüğün göbek adı **güncedir**.

Fıkranın **güncel olayları** içleyen köşe yazısı özelliğinin de olduğunu unutmayın!

Hikaye ve romanın yağanmığ veya yağanması mümkün olayları anlattığı ancak romanın her haliyle hikayeden **geniğ** bir yapısının olduğunu unutma!

Destanın **ulusal** masalın **evrensel** olduğunu unutma!

Sohbet(söyleşinin) samimi bir üslupla yazıldığını aynen arkadaşımızla sohbet ettiğimizi unutma!

Artık gerisi de size kalmıştır.

LGS İÇİN TÜYOLAR 15

Anlatım bozukluğu

Bir cümleyi hızla okuduğunuzda dilinizi veya kulağınızı tırmalayan bir durum varsa orada anlatım bozukluğu olabileceğinden şüphe etmelisiniz.

İyi bir cümle her haliyle akıcı olur ve dilimizi veya kulağımızı tırmalamaz der, ünlü bir Türk- çeci.

Anlatım bozuklukların türlerini bilip kafanızda en az bir örnek olursa bu konu o kadar zor değildir.

Anlatım bozuklukları iki şekilde incelenir : **Anlam düzeyindeki bozukluklar ve yapısal bozukluklar.**

Anlam Düzeyindeki Bozukluklar

Bir cümlede aynı anlama gelen sözcüklerin bulunması gereksizdir veya cümleden çıkarıldığında anlamda bozulma veya daralma olmazsa o sözcük gereksizdir.

Bu yolu **yaya yürüyerek** gidebiliriz.

(Hem yaya hem de yürüyerek durula bakalım bu cümleyi)

Gelebilecek soru tipleri:

Bu yöredeki **çıkan** yangından geriye bir şey kalmadı. (Sıfat yapan "**ki**" bulunan, olan vb. anlamda olduğu için çıkan gereksizdir.)

Bu soruları yapamamasının **nedeni** içlerinin çokluğundandır. (dan ve neden aynı anlamı karıştırmaktadır.)

Türkçe **dilinin** özelliklerini iyi bilirdi.

(ça,ca gibi ekler dil anlamı da verir, o zaman bir tanesinin durulanması gerekir.)

Bu adama **aniden** karışımıza **çıkıverdi**.

(Tezlik fiilinde zaten hemen, çabucak anlamı vardır.)

Bu haftanın en çok **istek alan** parçasını verdik.

(Ekle kurtarabileceğiniz bir sözcüğe etmek,olmak gibi yardımcı eylem kullanmak anlatım bozukluğuna yol açar.)

Hasta olmak mı hastalanmak mı?

Bir sözcüğün cümledeki anlamı tam karışılması yani yanlış anlamda kullanılması anlatım bozukluğuna yol açar.

Camdan yankılanan ıGık buraya kadar geldi. (ıGık yankılanmaz yansır.)

Ücret : hizmet karGılığı

Fiyat : malın değeri

Öğrenim : Uzun süreli (belgeyle sonuçlanabilir.)

Öğretim : Öğrenime göre kısa süreli

Tarih : Ay, yıl, gün gibi kavramların tamamına sahiptir. **Yıl :** Sadece yıl kavramını kapsar. 2018 tarihi değil yılıdır. **Neden**

oldu : Olumsuz durumlar için

Sağladı : Olumlu durumlar için

Yayım : Basılma süreci, (fırına girdi.)

Yayın : Basım sürecinden sonraki durumdur.

Yukarıda verdiğimiz kelimeler birbirini yerine kullanıldığı eğer oradaki anlamı tam karGılamıyorsa orada yanlış anlam vardır.

Yetkililer **üç gün içinde petrol çıkaran** iki ülkeyi gezdi. (Bir sözcüğün bulunması gereken yerden farklı yerde kullanması anlatımı değiğtiriyor değil mi?

Sakin bunları devrik cümleyle karığtırmayın! (Devrik cümledeki yüklemi nereye koyarsanız koyun, anlam aynıdır.)

Buraya **ağağı yukarı tam** iki yıl önce geldim.

(Bu arada önemli olan sözcüklerin zıt olması değil ifadelerin zıt olmasıdır, yoksa cümlede zıt sözcüklere yer verilebilir.)

Bu kadar sevinçten **etekleri tutuğmuğtu.**

(Deyimin kalıbının bozulması ya da yanlış deyim kullanmak da anlatım bozukluğudur.)

Babası yıllardır **manavcılık** yapıyordu.

(manavlık fazla ek kullanmığ ve kelimenin yapısı bozulmuğ)

Bu adam **ölecekti** hatta **ağır yaralanacaktı.**

(Bir Ėeyin aklımıza yatmaması veya mantık sırasının bozulması mantık hatasıdır.

Kardeğinin bunu yapacağını iyi biliyorum. (Kimin kardeği olduğu tam belli değil.) Hırsız adamı doktora götürdü.

(O mu hırsız mı? Bir virgöl olsa her Ėey düzelecek.) Ava çıkmayı babamdan çok seviyorum.

(Neyi sevdiği tam belli değil.)

Ava çıkma eylemini, mi babasını mı?

Anlamın tam açık olmaması ve birden fazla anlam çıkarabilme özelliği olması anlam belirsizliğine yol açar.

LGS İÇİN TÜYOLAR 16

Genellikle sıralı veya bağlı cümlelerde ögelerden birinin eksik olması anlatım bozukluğuna yol açar.

Bu tarz sorular bulmaca çözme gibidir, eksik olan Ėeyleri tamamlarız.

Bu tarz sorularda acele etmeden eksik olan türün ne olduğunu tespit etmemiz gerekir, acele dersek yanlış yapabiliriz.

Elbisenin kolları çok kısa olmuğ, artık giyilmez. (

Giyilmeyen ne ? Elbise)

Bunu bulduk ne yapacağız yüklemden sonra sorduğumuz ilk soru özne değil mi ? Bu özne eksikliğidir.

Herkes bunu iyi dinlesin, bir yere gitmesin.

(**Kim ?** Herkes değil hiç kimse burada da özne eksikliği)

Bu yayınları çok, diğerlerini hiç sevmem. (Çok severim, yüklem eksikliği)

Annesini çok seviyor, her Çeyi anlatıyor.
(**Kime** ? e,de,den hangi ögeyi temsil eder, tabii ki dolaylı tümleci)

Köye bir daha gitmedim ama çok özledim.
Kim ? Ben (özne bulundu) onu (**kimi**) eksik olunca özneyi bulduğuma göre ne eksiktir ? Tabii ki nesne eksik olur.

Bundan **az veya hiç almayanlar** buraya gelmelidir.

(Az alan olmalıydı. Alan fiilimsi olduğuna göre fiilimsi eksikliği)

Babası çok **genç** fakat sağlık **değildi**.

(Gençti olunca ne eksikliği olur ? Ek fiil değil mi?

Bulmaca çözer gibi çözdük hem de eksik olanların tür bilgisini de tekrarladık.

Annesini çok seviyor, **onu** her yerde övüyordu.

(**Kimi** ? Annesini, **kimi?** onu... Sizce gereksiz olmadı mi?)

Eksikliği de anlatım bozukluğudur fazlası da.

Özne yüklem uyumuna da dikkat etmeliyiz.

1. Masalar hemen yukarıya taçındılar.

İnsan dışındaki varlıklar çoğul özne olunca yüklem tekil olmalıdır. (Kişileştirme hariç)

2. Herkes buraya toplansınlar.

Özne belirsiz çokluksa yüklem tekil olmalıdır.

3.Rüyalarım birden gerçekleştiler.

(Soyut sözcük çoğul özne olursa yüklem tekil olmalıdır)

4.İki iÇci buraya geldiler.

Özne sayı sıfatı olunca yüklem tekil olmalıdır.

5. O ve ben oraya erken gittim.

Öznenin Çahsıyla yüklem Çahsı aynı olmalıdır. (

Biz gittik)

Son olarak çatı uyumsuzluğu diyor ve bitiriyoruz.(Burada sadece etken veya edilgene bakacağız, diğerlerine bakmaya gerek yoktur.)

Bir cümle etken bağılamışsa etken, edilgen bağılamışsa edilgen devam eder.

Etken edilgen veya edilgen etken okursa anlatım bozukluğu olur. (Bu tür sadece bu muydu?

Taksi **çağırılarak** köye doğru **gitti**.

(**etken**)

(**edilgen**)

ya çağırarak olacaktı ya da gidildi olacaktı.

ATATÜRK ORTAOKULU

M.Esat HALAÇOĞLU

Türkçe Öğretmeni